

‘Actualisatie natuurtoets bestemmingsplan Nieuwlande’

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: **'Actualisatie natuurtoets bestemmingsplan Nieuwlande'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 11-294

Status: Definitief rapport

Datum: 24 augustus 2011

Auteur: Ing. M.(Martijn) Bunskoek

Veldonderzoek: Ing. M.(Mark) Hoksberg

Eindredactie: Ir. A.B (Arjen) Goutbeek

Opdrachtgever: Gemeente Hoogeveen

Contactpersoon: Mevr. J.H. (Johanna) de Vries

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2011)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Bunskoek, M. (2011). 'Actualisatie natuurtoets bestemmingsplan Nieuwlande'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 11-294 EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie en beoogde ontwikkelingen	1
1.3	Algemene opzet.....	2
2	Gebiedsbescherming	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet	3
2.3	Nota Ruimte.....	3
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	5
3.1	Toetsingskader	5
3.2	Onderzoeksmethodiek.....	5
3.3	Flora en vegetatie	6
3.4	Vleermuizen.....	6
3.5	Overige zoogdieren	6
3.6	Broedvogels.....	7
3.7	Amfibieën.....	8
3.8	Overige soortgroepen	8
4	Geraadpleegde bronnen.....	9

Bijlagen

I	Wettelijk kader
II	Nestgelegenheid Huismus

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

Voorliggende geactualiseerde natuurtoets is uitgevoerd voor gemeente Hoogeveen (contactpersoon mevr. J.H. de Vries). De natuurtoets is noodzakelijk ten behoeve van de herinrichting van twee plangebieden aan de Akkerweg in Nieuwlande. Uit eerder onderzoek in 2008 is gebleken dat in het plangebied mogelijk de strikt beschermde Poelkikker voorkomt.

De Flora- en Faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de geplande ingreep en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Het onderzoeksgebied maakt geen deel uit van een gebied dat is beschermd krachtens de Natuurbeschermingswet, Nota Ruimte of ander gebiedsgericht beleid. Op basis van de afstand, aard van de ingreep en tussenliggende barrières zijn uitstralende effecten op dergelijke gebieden ook niet aan de orde.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Onderstaand worden de bevindingen kort weergegeven:

- In het plangebied zijn geen potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Het plangebied zelf is niet van belang als vliegroue en/of foerageergebied van vleermuizen. Wel vormen de bomenrijen aan weerszijden van de Akkerweg mogelijk een vliegroue van vleermuizen;
- In het onderzoeksgebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde, zoogdiersoorten te verwachten. Er worden geen zwaarder beschermde soorten verwacht;
- In het plangebied worden enkele broedparen van de jaarrond beschermde Huismus verwacht. Daarnaast zijn algemene broedvogels van bebouwing en beplantingen waargenomen of te verwachten;
- In het plangebied overwinteren naar verwachting kleine aantallen van de strikt beschermde Poelkikker. Daarnaast is in het plangebied overwintering te verwachten van enkele algemene en laag beschermde amfibiesoorten;
- Er zijn geen reptielen of beschermde planten, vissen en ongewervelden aangetroffen en/of te verwachten. Geschikte biotopen voor deze soortgroepen ontbreken.

Vervoltraject (mitigerende maatregelen)

- De bomenrijen aan weerszijden van de Akkerweg (net buiten de begrenzing van het bestemmingsplangebied) vormen mogelijk een vliegroue voor vleermuizen met verblijfplaatsen binnen de bebouwde kom van Nieuwlande. Het is van belang bij realisatie van de plannen rekening te houden met deze vliegroue door te voorkomen dat (straat)verlichting de bomen en dan met name de boomkronen verlicht. De meeste vleermuissoorten zijn gebaat bij duisternis op hun vliegroue;
- Bij sloop en nieuwbouw dient rekening te worden gehouden met Huismus door de sloopwerkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen van de soort en in de nieuwbouw vervangende verblijfplaatsen te realiseren;
- Door de beoogde plannen zijn mogelijk kleine aantallen Poelkikkers in het geding wanneer de werkzaamheden worden uitgevoerd gedurende de overwinteringsperiode van de soort. Deze overwinteringsperiode loopt ongeveer van eind oktober tot begin april. Door de werkzaamheden in het plangebied ten zuiden van de Akkerweg uit te voeren buiten genoemde periode worden geen individuele Poelkikkers geschaad omdat eventueel aanwezige exemplaren eenvoudig kunnen vluchten. Mocht de planning een uitvoering van de werkzaamheden buiten het winterhalfjaar niet toelaten, dan dienen bij de werkzaamheden potentiële overwinteringslocaties zoveel mogelijk te worden ontzien zodat geen overwinterende Poelkikkers (en andere amfibieën) geschaad worden. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden op zowel het land als in en nabij water. Wanneer bovenstaande werkwijze wordt gevolgd is de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie van Poelkikker niet in het geding. Er is namelijk voldoende alternatief overwinteringsbiotoop voorhanden in de omgeving van het plangebied;
- Bij de beoogde plannen verdwijnen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën. Het overtreden van verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet is hier voor laag beschermde soorten echter niet aan de orde, omdat automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen geldt;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na eind juli of het onderzoeksgebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

Voorliggende geactualiseerde natuurtoets is uitgevoerd voor gemeente Hoogeveen (contactpersoon mevr. J.H. de Vries). De natuurtoets is noodzakelijk ten behoeve van de herinrichting van twee plangebieden aan de Akkerweg in Nieuwlande.

Uit eerder onderzoek¹ is gebleken dat in het plangebied mogelijk de strikt beschermde Poelkikker (tabel 3-/HR bijlage IV-soort) voorkomt. Om de aan- of afwezigheid van deze soort aan te tonen is voorliggend nader onderzoek uitgevoerd.

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de geplande ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid (zie bijlage I).

1.2 Situatie en beoogde ontwikkelingen

Het plangebied bestaat uit twee delen aan beide zijden van de Akkerweg aan de westzijde van de bebouwde kom van Nieuwlande (figuur 1). Het plangebied bestaat grotendeels uit agrarisch grasland, sloten en een voetbalveld. Bebouwing is in het plangebied aanwezig in de vorm van twee panden aan de Brugstraat.

Het bestemmingsplan van het beschreven gebied zal worden herzien waardoor woningbouw en de realisatie van een multifunctioneel centrum (MFC) mogelijk wordt gemaakt. Ten behoeve van deze plannen zullen sloten worden gedempt, de agrarische percelen bouwrijp gemaakt en de aanwezige bebouwing gesloopt

Figuur 1: Ligging van het bestemmingsplangebied (rood omlijnd) aan de westzijde van Nieuwlande (Bron kaartondergrond: Google Earth).

¹ Bunschoek, M. (2008). Quickscan natuurtoets woningbouw en MFC, Nieuwlande; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 08-225 EcoGroen Advies, Zwolle.

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één locatiebezoek en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen). Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het onderzoeksgebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht natuurbeleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen..

2 Gebiedsbescherming

2.1 Inleiding

In dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in omgevingsvisies of streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzengebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

2.2 Natuurbeschermingswet

Natura 2000-gebieden

Het onderzoeksgebied ligt circa zeven kilometer ten zuidoosten van Natura 2000-gebied Mantingerzand. Dit Habitatrichtlijngebied is aangewezen voor zeven habitattypen van de hogere zandgronden. Voor genoemde habitattypen zijn instandhoudingdoelstellingen opgesteld.

Gezien de grote afstand, tussenliggende barrières (bebouwde kom, infrastructuur en open agrarisch gebied) en de aard en omvang van de plannen zijn geen negatieve effecten op het Natura 2000-gebied Mantingerzand te verwachten.

Beschermde Natuurmonumenten

In de wijde omgeving van de planlocatie liggen geen Beschermde Natuurmonumenten. Negatieve effecten op dergelijke gebieden zijn door de plannen dan ook niet aan de orde.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De Nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling wordt de EHS gerealiseerd en worden ondermeer ganzenfoerageer- en weidevogelgebieden aangewezen.

EHS

Door het rijk en provincies is een beleidskader opgesteld met de spelregels die gelden bij ingrepen binnen de EHS. In dit beleidskader is aangegeven dat ingrepen met significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS alleen onder voorwaarden worden toegestaan. In dit kader moet allereerst in beeld worden gebracht wat de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS in of nabij het plangebied zijn. Provincies hebben het rijksbeleid doorvertaald in het provinciaal beleid.

Binnen de EHS geldt de 'Nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat een bestemmingsplanwijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

Het onderzoeksgebied is niet begrensd als EHS. De dichtstbijzijnde gebieden die zijn aangemerkt als EHS liggen op een afstand van ongeveer 600 meter ten noordwesten en zuidwesten van het plangebied (bossen ten oosten van Hollandscheveld). Op basis van de afstand en de aard en omvang van de ingreep is aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet aan de orde.

Natuur buiten de EHS

Het onderzoeksgebied ligt niet in door de provincie aangewezen gebieden met specifieke natuurwaarden buiten de EHS zoals weidevogel- of ganzengebied. Er is dan ook geen sprake van aantasting van dergelijke gebieden door de plannen.

3 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

3.1 Toetsingskader

De Flora- en faunawet verplicht een ieder die ruimtelijke ingrepen of andere activiteiten wil ontplooiën, na te gaan in hoeverre dit negatieve effecten kan hebben op van nature in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten - ongeacht of deze beschermd zijn of niet. De zorgplicht van artikel 2 uit de Flora- en faunawet stelt dat optredende negatieve effecten zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd dienen te worden. Voor schade aan juridisch zwaarder beschermde soorten kan de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet bij het Ministerie van EL&I noodzakelijk zijn.

Aangepaste beoordeling ontheffingen Flora- en faunawet

Tot voor kort was het noodzakelijk voor het verwijderen, verstoren of beschadigen van een vaste verblijfplaats een ontheffing op de Flora- en faunawet aan te vragen. Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling van ontheffingsaanvragen van de Flora- en faunawet voor ruimtelijke ingrepen aangepast. Sinds 26 augustus van dat jaar wordt daardoor gewerkt volgens een nieuw stroomschema (zie Bijlage 1) en is het in veel gevallen niet meer noodzakelijk om een ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen (Dienst regelingen 2009).

Voor tabel 1-soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen sowieso al een automatische vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet. Wel is de zorgplicht van toepassing.

Voor tabel 2-soorten zijn drie opties mogelijk:

- 1) Werken volgens de eisen van een goedgekeurde Gedragscode Flora- en faunawet;
- 2) Het aanvragen van een reguliere ontheffing;
- 3) Het opstellen van een ecologisch werkprotocol indien aangetoond kan worden dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort behouden blijft.

Overigens is het in de eerste twee gevallen ook noodzakelijk om een op de situatie toegesneden ecologisch werkprotocol op te stellen.

Voor tabel 3-soorten en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn twee opties mogelijk:

- 1) Het aanvragen van een reguliere ontheffing;
- 2) Het opstellen van een ecologisch werkprotocol indien aangetoond kan worden dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort behouden blijft en dat de soort binnen het leefgebied succesvol kan (blijven) overwinteren, foerageren en/of voortplanten tijdens en na uitvoering van de plannen.

Hierbij geldt voor het aanvragen van ontheffing dat ook een ecologisch werkprotocol opgesteld moet worden waarin de te nemen mitigerende maatregelen beschreven worden.

3.2 Onderzoeksmethodiek

Op 15 juli 2011 is een veldbezoek in het onderzoeksgebied uitgevoerd. Bij dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (zogenaamde tabel 2- en 3-soorten). Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde

bronnen) en expert judgement, een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht.

3.3 Flora en vegetatie

Het plangebied bestaat grotendeels uit agrarisch grasland, een voetbalveld, enige erfbeplanting, verhard terrein en bebouwing. In het grasland en langs perceelsranden en greppels zijn algemene plantensoorten aangetroffen van voedselrijke en enigszins vochtige omstandigheden als Scherpe boterbloem, Engels raaigras, Schapenzuring, Grote wederik, Gewoon wilgenroosje, Kroontjeskruid, Vijfvingerkruid, Perzikkruid, Grote lisdodde, Kropaar en Veldzuring. Beschermde en/of bedreigde plantensoorten zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen en deze worden ook niet verwacht omdat geschikt biotoop ontbreekt. Het nemen van vervolgstappen is voor flora dan ook niet noodzakelijk.

3.4 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Potentiële verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders etcetera. In het plangebied zijn geen potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in de bebouwing en bomen. Verblijfplaatsen van zowel gebouw- als boombewonende vleermuizen kunnen dan ook uitgesloten worden in het bestemmingsplangebied.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. De bomenrijen aan weerszijden van de Akkerweg (net buiten de begrenzing van het bestemmingsplangebied) vormen mogelijk een vliegroute voor vleermuizen met verblijfplaatsen binnen de bebouwde kom van Nieuwlande. Het is van belang bij realisatie van de plannen rekening te houden met deze vliegroute door te voorkomen dat (straat)verlichting de bomen en dan met name de boomkronen verlicht. De meeste vleermuissoorten zijn gebaat bij duisternis op hun vliegroute.

Potentieel foerageergebied

Vleermuizen foerageren op locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen en bomenrijen of boven water. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Vermoedelijk is het onderzoeksgebied in de huidige situatie beperkt van belang voor foeragerende vleermuizen. In de omgeving zijn voldoende alternatieve foerageergebieden voorhanden. Van de plannen zijn dan ook geen substantiële effecten te verwachten op foeragerende vleermuizen.

3.5 Overige zoogdieren

Vanwege het ontbreken van geschikte biotopen en de afwezigheid van sporen (uitwerpselen, vraatsporen, nesten en prooiresten) worden geen zwaarder beschermde soorten als Steenmarter of Eekhoorn in het plangebied verwacht.

Binnen het onderzoeksgebied zijn mogelijk vaste verblijfplaatsen van enkele laag beschermde (tabel 1-soorten) zoogdieren als Huisspitsmuis, Veldmuis, Rosse

woelmuis, Bosmuis, bosspitsmuis (spec), Egel, Konijn en Mol aanwezig. Ook komen naar verwachting Haas en de niet beschermde Bruine rat en Huismuis in het plangebied voor. Bij de ingrepen gaan mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van genoemde algemene en laag beschermde zoogdieren verloren. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is.

3.6 Broedvogels

Aangezien dit een quickscan betreft, is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van het uitgevoerde veldbezoek in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (verspreidingsatlassen en internet) en expert judgement is echter wel een goede uitspraak te doen over de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

In augustus 2009 is door het Ministerie van LNV de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' uitgebracht, waarin is aangegeven welke nestplaatsen en hun functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Het betreft in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespendif, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

In het plangebied zijn geen jaarrond beschermde broedvogelsoorten van bebouwde omgeving waargenomen zoals Huismus en Gierzwaluw. In de omgeving van het plangebied zijn wel Huismussen waargenomen. Aangezien de bebouwing in het plangebied geschikt is voor de soort is het waarschijnlijk dat er enkele paren tot broeden komen. Bij sloop en nieuwbouw dient dan ook rekening te worden met Huismus door de sloopwerkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen (maart tot begin september) van de soort en in de nieuwbouw vervangende verblijfplaatsen te realiseren (zie bijlage II voor voorbeelden). Gedurende de periode tussen sloop en nieuwbouw zijn er voor de soort voldoende (tijdelijke) uitwijkmogelijkheden in de omliggende bebouwde kom van Nieuwlande. De functionele leefomgeving van de soort is dan ook niet in het geding wanneer de hierboven beschreven werkwijze wordt gehanteerd.

Overige broedvogelsoorten

Gezien de terreingesteldheid zijn broedvogels te verwachten/aangetroffen van bebouwing en beplantingen denk hierbij aan soorten als Spreeuw, Merel, Houtduif, Zwartkop, Turkse tortel, Tjiftjaf, Roodborst, Heggenmus, Winterkoning, Vink, Zanglijster en Groenling. In de graslanden zijn geen weidevogels te verwachten vanwege de ligging in de nabijheid van bebouwing.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste te verwachten soorten kan de periode tussen half maart en eind juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. Een soort als Houtduif kan bijvoorbeeld tot in november broedend aanwezig zijn en Turkse tortel zelfs tot in december.

Door de uitvoering op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels, is het mogelijk verstoring of beschadiging van broedbiotopen van vogels te voorkomen. Indien blijkt dat broedvogels afwezig zijn is het ook mogelijk om binnen de broedperiode van vogels aan te vangen met de werkzaamheden.

3.7 Amfibieën

Poelkikker

Uit het eerder uitgevoerde onderzoek (Bunskoek 2008) is naar voren gekomen dat in diverse sloten in het agrarisch gebied ten zuiden van de Akkerweg mogelijk de strikt beschermde Poelkikker voorkomt (tabel 3/HR bijlage IV-soort), aanvullend onderzoek naar deze soort in de daarvoor geschikte tijd van het jaar werd daarom aangeraden.

Tijdens het veldbezoek op 15 juli 2011 is daarom speciaal gelet op deze soort. Belangrijkste conclusie is dat binnen de begrenzing van het plangebied geen (permanent) waterhoudende sloten aanwezig zijn en dus voortplantingslocaties van Poelkikker kunnen worden uitgesloten. Wel is het mogelijk dat er kleine aantallen overwinteren in het plangebied in greppels, ruige perceelsranden en in de strooisellaag onder beplanting. Deze exemplaren zijn afkomstig van de wel permanent waterhoudende sloten ten zuiden van het plangebied.

Door de beoogde plannen zijn mogelijk kleine aantallen Poelkikkers in het geding wanneer de werkzaamheden worden uitgevoerd gedurende de overwinteringsperiode van de soort. Deze overwinteringsperiode loopt ongeveer van eind oktober tot begin april. Door de werkzaamheden in het plangebied ten zuiden van de Akkerweg uit te voeren buiten genoemde periode worden geen individuele Poelkikkers geschaad omdat eventueel aanwezige exemplaren eenvoudig kunnen vluchten. Mocht de planning een uitvoering van de werkzaamheden buiten het winterhalfjaar niet toelaten, dan dienen bij de werkzaamheden potentiële overwinteringslocaties zoveel mogelijk te worden ontzien zodat geen overwinterende Poelkikkers (en andere amfibieën) geschaad worden. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden op zowel het land als in en nabij water. Wanneer bovenstaande werkwijze wordt gevolgd is de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie van Poelkikker niet in het geding. Er is namelijk voldoende alternatief overwinteringsbiotoop voorhanden in de omgeving van het plangebied.

Overwintering van zwaarder beschermde amfibieën kan worden uitgesloten omdat zich in de nabijheid van de planlocatie geen geschikte voortplantingswateren bevinden en geen populaties bekend zijn.

Overige amfibieën

Naast de strikt beschermde Poelkikker kunnen kleine aantallen laag beschermde amfibieën overwinterend worden aangetroffen in de strooisellaag onder beplanting, in greppels en ruige perceelsranden in het plangebied. Het gaat hier om algemene soorten als Bruine kikker, Kleine watersalamander en Gewone pad (tabel 1-soorten).

Bij de realisatie van de plannen kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van genoemde laag beschermde amfibieënsoorten verloren gaan. Voor deze soorten geldt echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is.

3.8 Overige soortgroepen

Aangezien permanent oppervlaktewater ontbreekt in het plangebied is de aanwezigheid van vissen uitgesloten. Gezien de terreingesteldheid van de onderzoekslocatie en bekende verspreidingsgegevens, kan verder worden geconcludeerd dat er geen reptielen en beschermde dagvlinders, libellen en overige ongewervelden aanwezig en te verwachten zijn.

4 Geraadpleegde bronnen

- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen (2009a) Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dienst Regelingen (2009b) Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Hustings, F.J. & J.W. Vergeer (red.), 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels (1998-2000). KNNV-Uitgeverij.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden.
(<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k>)
- Provincie Drenthe (2010). Concretisering EHS 2010
(<http://www.drenthe.info/kaarten/website/fmc2/ehs.html>)
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- Uchelen, E. van (2010). Amfibieën en reptielen in Drenthe; voorkomen en levenswijze. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Werkgroep Florakartering Drenthe (1999). Atlas van de Drentse Flora. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs BV, Haarlem.
- www.waarneming.nl

BIJLAGEN

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (onder andere *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

- 1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

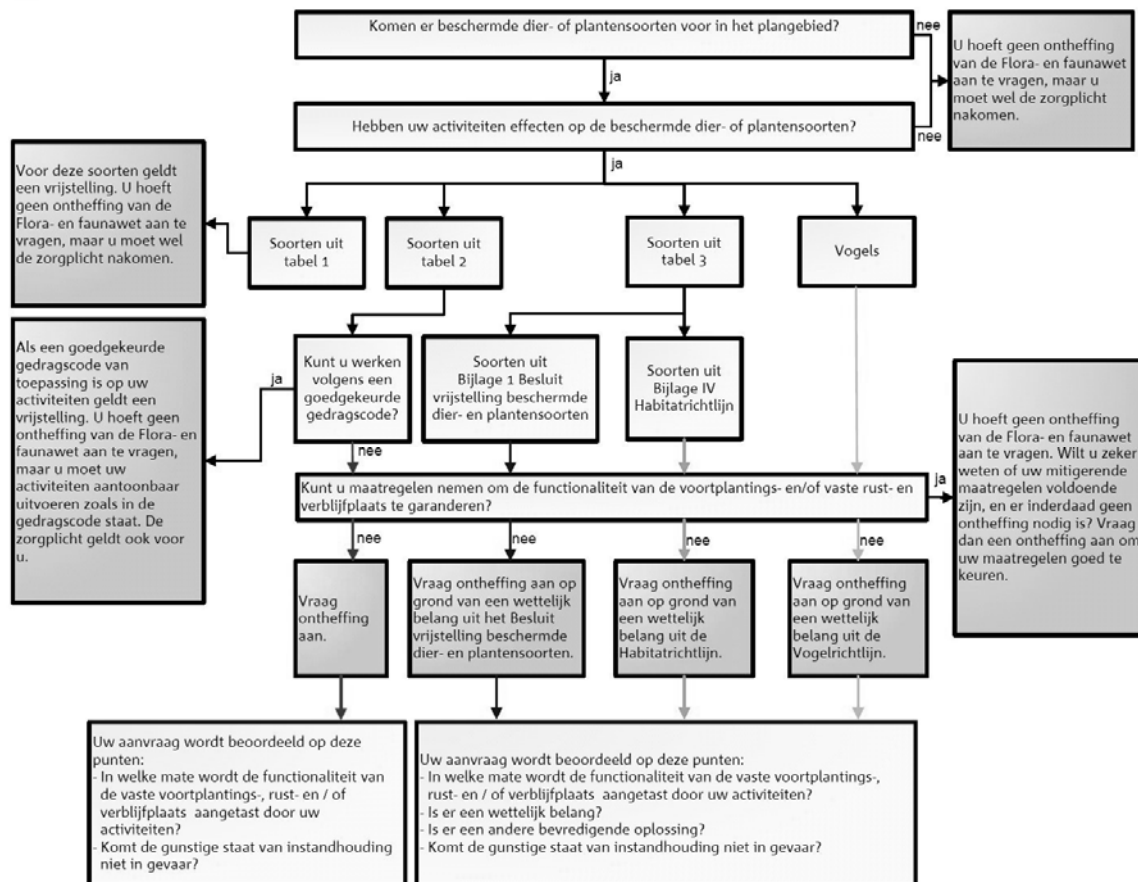
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels².

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

² In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd³. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EL&I. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.

³ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

BIJLAGE II: NESTGELEGENHEID HUISMUS

De Huismus is de afgelopen decennia sterk in aantal achteruit gegaan; sinds 5 november 2004 is de soort op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten opgenomen. Vergeleken met 1960 is de populatie gehalveerd. Eén van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang is het verdwijnen van nestgelegenheid en openbaar groen. Hieronder zijn de drie belangrijkste mogelijkheden beschreven om vervangende nestgelegenheid voor Huismus te creëren.

Huismussenpannen

Het bedrijf Waveka verkoopt speciale Huismussendakpannen en grote dakpanfabrikanten als Lafarge en Koramic kunnen door hen gemaakte dakpantypen op verzoek uitvoeren in een nestpan-variant voor Huismussen (ronde opening), hoewel dit niet voor alle typen kan.

Figuur 2: Mussendakpan ([www.waveka](http://www.waveka.nl))

Vogelvide

De Vogelvide biedt Huismussen een veilige nestplek onder dakpannen. Het product kan worden aangebracht bij de onderste rij pannen op het dak, ter hoogte van de dakvoet. Simpel gezegd is het een prefab nestkast die over de gehele breedte van het dak kan worden aangebracht. De Vogelvide® voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit. De Vogelvide kent een aantal geïntegreerde functies zoals:

- past onder vrijwel alle soorten pannen en alle soorten pannendaken;
- waarborgt een goede ventilatie van het dak;
- voorkomt dat vogels verder onder de pannen kruipen, zodat vervuiling wordt tegengegaan;
- duurzaam en eenvoudig, zowel in de professionele bouwwereld als door particulieren toe te passen.

De Vogelvide is de afgelopen jaren met goed resultaat getest in Noordwijk, Amsterdam, Alkmaar en Hardenberg. Voor meer informatie wordt verwezen naar de website van de Vogelbescherming (www.vogelbescherming.nl) en Monier (www.monier.nl).

Figuur 3: Vogelvide (www.vogelbescherming.nl)

Mussenkasten en mussenflats

Deze houten of betonplex nestkasten zijn kant en klaar te koop, maar zijn ook eenvoudig zelf te (laten) maken. Ze zijn erg geschikt om onder oversteken en dakgoten te plaatsen. Ondanks het gebruik van duurzame materialen hebben deze kasten een beperkte levensduur en daarom verdient de vogelvide de voorkeur. Wel zijn deze kasten geschikt als tijdelijke maatregel, bijvoorbeeld als de vervangende nieuwbouw op zich laat wachten. In zo'n geval kunnen bestaande panden in de buurt met zulke kasten worden uitgerust. Nestkasten worden onder andere geleverd door Vivara. Ze zijn in alle kleuren te verven.

Adressen voor nadere informatie:

www.waveka.nl

www.vivara.nl

<http://www.haagsevogels.nl/cms/index.php?page=mussenflat-bouwen>

Figuur 4: Mussenkast (www.vivara.nl)

